

Politika zaměstnanosti osob se zdravotním postižením

Belgie - Valonský region

Veřejná zakázka: „Zajištění komplexního řešení systému podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením, návrh metodologie, analytických podkladů, příprava systémových změn a vzdělávacích materiálů v návaznosti na další projekty vzdělávání zaměstnanců“

Cíl č. 11: Vytvoření databáze dobrých praxí - zahraniční zkušenosti v oblasti národních politik zaměstnanosti OZP

VÚPSV, v.v.i. Praha

2012

Obsah

Úvod	5
1. Legislativní rámec	6
2. Nejdůležitější orgány a instituce	7
3. Posudková činnost	9
4. Pracovní rehabilitace	10
5. Odborné vzdělávání a příprava	11
6. Zaměstnávání osob se zdravotním postižením na otevřeném trhu práce ..	14
6.1 Povinnosti zaměstnavatelů	14
6.2 Podpora zaměstnávání	14
6.2.1 Pomoc pro zaměstnavatele	14
6.2.2 Pomoc pro osoby se zdravotním postižením	16
6.3 Zaměstnání ve veřejném sektoru	18
6.4 Podpora samostatné výdělečné činnosti	18
6.5 Práce z domova	19
6.6 Podporované zaměstnávání	19
6.7 Sociální podniky	19
7. Chráněná práce	20
8. Statistické údaje	21
Prameny	23
Přílohy	

Úvod

Politika zaměstnanosti osob se zdravotním postižením není v Belgii upravena jednotně, spadá do kompetence Vlámského společenství, Valonského regionu, Komise Francouzského společenství Regionu Brusel-hlavní město a Germanofonního společenství. Z tohoto důvodu byl pro účely studie zvolen jako reprezentant Belgie jeden systém, a to systém Valonského regionu, který byl vybrán především s ohledem na dostupnost relevantních informací a s přihlédnutím k rozloze regionu a početnímu zastoupení jeho obyvatel v rámci Belgie.

1. Legislativní rámec

Důležitými právními normami v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením jsou:

- dekret valonské vlády z 6. dubna 1995, týkající se integrace osob se zdravotním postižením (AWIPH) (*podrobněji viz níže*),
- dekret valonské vlády z 6. května 1999, týkající se Valonského úřadu odborného vzdělávání a zaměstnanosti (Forem), a
- dekret valonské vlády z 1. dubna 2004, týkající se integrovaného programu socioprofesionálního začleňování.

Nařízení valonské vlády ze 7. listopadu 2002 upravuje podmínky podniků přizpůsobené práce ETA.

Antidiskriminační zákon z 10. května 2007 zakazuje na federální úrovni přímou i nepřímou diskriminaci mj. z důvodu zdravotního postižení ve všech oblastech veřejného života, mj. v zaměstnání. Na úrovni Valonského regionu upravuje zákaz diskriminace valonský dekret ze 6. listopadu 2008, týkající se boje proti určitým formám diskriminace.

Dekret valonské vlády z 6. dubna 1995, týkající se integrace osob se zdravotním postižením

Dekret valonské vlády z 6. dubna 1995, týkající se integrace osob se zdravotním postižením je základním dokumentem upravujícím tuto oblast. Zahrnuje většinu zásad a myšlenek obsažených ve Světovém akčním programu na podporu osob se zdravotním postižením, vypracovaným v souvislosti s Mezinárodním rokem zdravotně postižených osob 1981, a stanoví základní směry a prostředky na podporu participace osob se zdravotním postižením na životě společnosti, k dosažení větší míry jejich autonomie a všestranného rozvoje. Dekret obsahuje definici zdravotního postižení, která je aplikovaná při provádění jeho ustanovení.

K realizaci stanovené politiky vytvořila valonská vláda tímto dekretem Valonskou agenturu pro integraci osob se zdravotním postižením AWIPH. Na podporu účasti terénních aktérů zřídil dekret 13 subregionálních koordinačních komisí, složených ze zástupců osob se zdravotním postižením a specializovaných i obecných služeb, které analyzují lokální potřeby postižených osob v oblasti služeb a provádějí jejich koordinaci. Na základě dekretu vznikla také Valonská poradní rada osob se zdravotním postižením, jejímž prostřednictvím vyjadřují postižené osoby a jejich rodiny valonské vládě své názory k orientaci politiky v této oblasti a k praktickým aspektům její realizace. Zároveň dekret upravuje postavení sdružení osob se zdravotním postižením.

2. Nejdůležitější orgány a instituce

Hlavními institucemi působícími v oblasti zaměstnanosti osob se zdravotním postižením ve Valonském regionu jsou:

- Valonská agentura pro integraci osob se zdravotním postižením AWIPH,
- Valonský úřad odborného vzdělávání a zaměstnanosti Forem a
- Regionální mise pro zaměstnanost.

Valonská agentura pro integraci osob se zdravotním postižením AWIPH

Valonská agentura pro integraci osob se zdravotním postižením AWIPH (*Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées*) je veřejná instituce pověřená prováděním politiky valonské vlády ve prospěch osob se zdravotním postižením. Spadá pod valonské Ministerstvo zdravotnictví, sociální pomoci a rovnosti šancí.

V oblasti zaměstnanosti osob se zdravotním postižením poskytuje agentura dávky a služby zaměřené na zaměstnávání a vzdělávání, schvaluje a subvencuje zařízení, která osoby se zdravotním postižením zaměstnávají, vzdělávají a doprovázejí, a poskytují těmto zařízením poradenské služby.

Pomoc poskytovaná agenturou AWIPH na podporu pracovní integrace osob se zdravotním postižením a udržení postižených pracovníků v zaměstnání je financovaná vládou Valonského regionu formou každoroční dotace agentuře.

Valonský úřad odborného vzdělávání a zaměstnanosti Forem

Valonský úřad odborného vzdělávání a zaměstnanosti Forem (*Office wallon de la formation professionnelle et de l'emploi*) zabezpečuje veřejné služby zaměstnanosti. Jeho činnost se zaměřuje na uchazeče o zaměstnání, pracovníky i podniky. Pomáhá uchazečům o zaměstnání i pracovníkům při integraci na trh práce, poskytuje jim informace, poradenství i doprovázení. Podnikům poskytuje poradenské služby a podporu v oblasti lidských zdrojů a nábory pracovníků.

Postiženým uchazečům o zaměstnání je věnována zvláštní péče. Pokud zdravotní postižení vyžaduje specifický přístup, kontaktují pracovníci úřadu postiženou osobu a domlouvají se s ní, jak je třeba přizpůsobit schůzky s nimi jejím potřebám. Sluchově postižení uchazeči mají možnost využívat služeb tlumočnicka do znakového jazyka.

Při pracovní integraci osob se zdravotním postižením Forem úzce spolupracuje s agenturou AWIPH.

Forem vytvořil s partnery, mezi které patří agentura AWIPH a různé instituce zaměřené na odborné vzdělávání a pracovní integraci, servis **Carrefours Emploi Formation**, který poskytuje všestranné informace týkající se zaměstnání, vzdělávání a trhu práce, poradenské služby, služby profesní orientace, pomoc při hledání zaměstnání nebo zakládání živnosti apod.

Ve spolupráci s řadou dalších aktérů provádí Forem **integrováný program socioprofesionního začleňování DIISP** (*dispositif intégré d'insertion socioprofessionnelle*), který se zaměřuje na vybrané skupiny osob znevýhodněných na trhu práce. Cílem programu je umožnit jim nalézt trvalé zaměstnání.

(podrobněji viz kapitola 5 Odborné vzdělávání a příprava)

Regionální mise pro zaměstnanost

Tzv. „regionální mise pro zaměstnanost“ (*Missions régionales pour l'emploi - tzv. „Mires“*) jsou právnické osoby, jejichž hlavním posláním je provádění integračních a doprovodných opatření pro určité cílové skupiny, která mají vést k trvalému zaměstnání. Mezi cílové skupiny patří i osoby se zdravotním postižením, u kterých AWPIH rozhodla, že mají na tyto intervence nárok.

(podrobněji viz kapitola 5 Odborné vzdělávání a příprava)

3. Posudková činnost

V Belgii neexistuje jednotná definice zdravotního postižení. Definicí je několik a liší se podle použitých kritérií. Postižení je definováno různě v závislosti na druhu poskytované dávky.

Ve Valonském regionu bylo zákonem z 6. dubna 1995, který se týká integrace osob se zdravotním postižením a který aplikuje AWIPH, stanoveno, že pro tyto účely je za osobu se zdravotním postižením považována každá nezletilá nebo zletilá osoba s významným omezením možností sociální nebo pracovní integrace v důsledku zhoršení duševních, smyslových nebo fyzických schopností, které vyžaduje intervenci ze strany společnosti.

Pokud jde o opatření na podporu pracovní integrace, AWIPH se neřídí klasifikací CIF, ale Oficiální belgickou nomenklaturou zdravotních postižení (*Barème officiel belge des incapacités*)

Naopak podle klasifikace ISO pro pomůcky pro osoby se zdravotním postižením ISO 9999-2007(F) jsou mj. technické komunikační a informační pomůcky, úpravy automobilů a životního prostředí, které napomáhají především pracovní integraci, poskytovány agenturou AWIPH na základě kritérií CIF. Také nárok na poskytnutí invalidního vozíku je v Belgii posuzován podle CIF.

4. Pracovní rehabilitace

AWIPH disponuje 13 středisky odborného vzdělávání, která zabezpečují opatření v rámci pracovní rehabilitace (pomoc při sestavování profesního plánu, předběžné vzdělávání a kvalifikační vzdělávání formou alternačního vzdělávání). Tato střediska mají formu soukromých neziskových sdružení a jsou schvalována a financována agenturou AWIPH (*podrobněji viz kapitola 5. Odborné vzdělávání a příprava*).

Pracovní rehabilitace může být poskytnuta jako dávka Národního institutu nemocenského a invalidního pojištění INAMI, který na federální úrovni spravuje povinné nemocenské a invalidní pojištění. INAMI financuje pracovní rehabilitaci osob jím uznaných za invalidní formou finančních příspěvků vzdělávacím střediskům AWIPH.

Jak uvádí Catherine Vermeesch v dokumentu INAMI - Task Force incapacité de travail, v Belgii neexistuje propracovaná koordinovaná strategie socioprofesionální reintegratione práceneschopných osob, i když zákonný rámec existuje. Institut INAMI vytvořil tým, který se zaměřuje na oblast pracovní neschopnosti s cílem vypracovat plán, jak přistupovat k řešení problémů v této oblasti. V rámci týmu působí pracovní skupina, která má za úkol vypracovat globální strategii pracovní rehabilitace a (re)integrace na trh práce, která bude realistická s ohledem na finanční prostředky a bude zahrnovat spolupráci všech aktérů. Politika v této oblasti by měla být zaměřena na rychlou pomoc a systém by měl paralelně k peněžitým dávkám nabízet těm, kdo si to přejí, i možnost (re)integrace na trh práce.

5. Odborné vzdělávání a příprava

Profesní orientace

Profesní orientace (*orientation professionnelle*) pomáhá osobám se zdravotním postižením orientovat se na trhu práce, definovat profesní plán, poskytuje jim mj. informace o různých možnostech v oblasti vzdělávání.

Tyto služby poskytují osobám se zdravotním postižením různí aktéři, především:

- poradci AWIPH,
- poradenské služby Forem,
- Carrefour Emploi Formation, poradenský servis Forem a jeho partnerů (mj. AWIPH) který poskytuje všestranné informace týkající se zaměstnání a vzdělávání,
- centra specializované profesní orientace pro osoby se zdravotním postižením.

Odborné vzdělávání ve střediscích schválených agenturou AWIPH

Jedná se o teoretické i praktické vzdělávání ve střediscích odborného vzdělávání (*Centres de Formation Professionnelle*), schválených a financovaných agenturou AWIPH, které má za cíl připravit osoby se zdravotním postižením na pracovní integraci v běžných pracovních podmínkách. Je zaměřené na osoby, které nejsou schopné absolvovat vzdělávání v běžných vzdělávacích zařízeních. Třináct středisek odborného vzdělávání ve Valonsku nabízí přípravu v téměř 30 oborech.

Vzdělávání se uskutečňuje na základě souhlasu agentury AWIPH. Smlouva o vzdělávání se uzavírá na různou dobu v závislosti na zvoleném oboru, odborných znalostech a cílech stážiště. Vzdělávání je přizpůsobeno potřebám postižených osob, přihlíží k jejich fyzickým i psychickým možnostem, ale i k trhu práce. Probíhá v několika fázích a zahrnuje:

- observační fázi, která zahrnuje jednak vstupní období, kdy se kandidát seznamuje s podmínkami vzdělávání a potvrzuje si správnost svého vzdělávacího plánu, a jednak „emergentní a integrační blok“ (*module d'émergence et d'insertion*), program, jehož cílem je sestavení profesního plánu a který zahrnuje bilanční diagnostiku, seznamování se s profesemi a vyjasňování profesního plánu,
- předběžné vzdělávání, kdy postižená osoba získává základní potřebné znalosti a ověřuje si své schopnosti,
- profesní přípravu na povolání a
- další vzdělávání, kdy postižený pracovník aktualizuje své znalosti v závislosti na vývoji svých potřeb i potřeb podniků.

Smlouva o profesní adaptaci

Smlouva o profesní adaptaci (*contrat d'adaptation professionnelle*) se uzavírá mezi osobou se zdravotním postižením a podnikem na základě iniciativy a za souhlasu agentury AWIPH. Jedná se o vzdělávání prostřednictvím praxe, za které odpovídá podnik. Individuální program vzdělávání je vytvořen za úzké spolupráce mezi klientem, zaměstnavatelem a agenturou. Smlouva může být uzavřena v libovolném odvětví.

Podmínkou je, aby stážiště neměl kvalifikaci nebo pracovní zkušenost uplatnitelnou přímo na trhu práce, ale aby měl dobré vyhlídky, že v daném povolání uspěje.

Tuto smlouvu uzavírají postižené osoby pouze tehdy, pokud běžná vzdělávací opatření nejsou vhodná. Agentura dohlíží na průběh vzdělávání a zasahuje v případě problémů.

Smlouva se uzavírá na období maximálně 1 roku, ale může být prodloužena, nesmí však přesáhnout 3 roky. Předpokládá zkušební období jednoho měsíce.

Stážista má nárok na odměnu ve výši určitého procenta hrubé mzdy vyplácené v podniku na danou pozici. V prvním roce mu zaměstnavatel platí 60 % odpovídající mzdy, od druhého roku 80 %. Pokud stážista pobírá sociální dávky, dostává 60 %, popř. 80 % rozdílu mezi uvedenou mzdou a těmito dávkami. AWIPH hradí zaměstnavateli 70 % vyplacené částky.

AWIPH přispívá stážistovi na výdaje na dopravu (maximálně přibližně 15 eur za den stáže).

Podnik, který vzdělávání realizuje, připravuje stážistu v souladu se svými potřebami a požadavky a navíc tak má možnost objektivně poznat možnosti postiženého pracovníka. Kromě toho se mu dostává pedagogické podpory od agentury AWIPH při vypracovávání vzdělávacího programu, při navazování spolupráce se vzdělávacími středisky a při vyhodnocování vzdělávání.

Podnik při jeho zaměstnání po skončení vzdělávání může získat příspěvek na integraci a eventuálně kompenzační příspěvek a pomoc na úhradu výdajů na úpravu pracovního místa. (*viz též kapitola 6.2 Podpora zaměstnávání*)

Regionální mise pro zaměstnanost

Osobám se zdravotním postižením mohou při odborné přípravě a integraci na trh práce poskytnout pomoc regionální mise pro zaměstnanost.

Regionální mise pro zaměstnanost jsou právnické osoby, jejichž hlavním posláním je provádění integračních a doprovodných opatření pro určité cílové skupiny, která mají vést k trvalému zaměstnání. Mezi cílové skupiny patří i osoby se zdravotním postižením, u kterých AWIPH rozhodla, že mají na tyto intervence nárok.

Regionální mise vykonávají tyto činnosti:

- podporují integraci do trvalého zaměstnání prostřednictvím akcí odborného vzdělávání (v maximální délce 1 250 hodin),
- doprovázejí klienty při aktivním hledání zaměstnání - maximálně po dobu 12 měsíců, a to buď formou nabídky vhodných služeb a podpory, nebo formou pracovní smlouvy na dobu určitou (tzv. „zaměstnání-odrazový můstek“ - „*emploi-tremplin*“),
- zajišťují doprovod stážistů v zaměstnání s cílem zlepšit jejich integraci a stabilitu.

Mise jsou financovány subwencemi poskytovanými Valonským úřadem odborného vzdělávání a zaměstnanosti, orgány místní a regionální správy a správy společenství, určitými zaměstnavateli a každoroční subvencí Valonského regionu.

Integrovaný program socioprofesionálního začleňování DIISP

Uchazečům o zaměstnání se zdravotním postižením může být poskytnuta pomoc v rámci integrovaného programu socioprofesionálního začleňování DIISP, který realizuje Forem ve spolupráci s řadou dalších aktérů (mj. AWIPH) a který se zaměřuje na vybrané skupiny osob znevýhodněných na trhu práce. Program je poskytován maximálně po dobu 2 let a jeho cílem je umožnit těmto osobám nalézt trvalé zaměstnání.

Program nabízí účastníkům individuální doprovázení, zahrnující osobní i profesní analýzu situace a vyhodnocení potřeb účastníka, a podporu při pracovní integraci. Poradci Forem s účastníkem stanoví jednotlivé kroky a vypracují individuální návrhy na vzdělávání a zaměstnání. Po nalezení zaměstnání je v rámci programu účastníkovi poskytován dohled ze strany Forem a jeho partnerů po dobu 6 měsíců.

Účast v programu je dobrovolná a bezplatná.

Pedagogický doprovod

V rámci terciárního vzdělávání a vzdělávání dospělých může agentura AWIPH ke zmírnění dopadů postižení poskytnout postiženým studentům služby pedagogického doprovodu (*accompagnement pédagogique*). Tyto služby jsou určeny osobám starším 18 let a vztahují se výhradně na dobu mimo vyučovací proces. Jejich úkolem je studentovi vysvětlovat látku, jiným způsobem formulovat informace, které nepochopil správně, a pomáhat mu, aby se udržel na požadované úrovni.

Střediskům pedagogického doprovodu, která tyto služby provádějí, hradí agentura hodinové náklady na poskytnuté služby se stanovenou maximální částkou za rok studia.

Projekt Gateway

Projekt Gateway má za cíl usnadňovat a podporovat využívání technických pomůcek pro osoby se zdravotním postižením, které začínají studia 3. cyklu nebo vstupují do světa práce. V rámci projektu byly vytvořeny webové stránky, které seznamují postižené osoby, pedagogy i zaměstnavatele s dostupnými technickými pomůckami a obsahují i další informace týkající se vzdělávání a zaměstnání.

(podrobněji viz Příloha 1 Příklady dobré praxe)

Přepis školních učebnic do Brailleova písma

Žákům a studentům všech stupňů se zrakovým postižením je k dispozici služba, která zajišťuje přepis učebnic do Brailleova písma.

6. Zaměstnávání osob se zdravotním postižením na otevřeném trhu práce

6.1 Povinnosti zaměstnavatelů

Povinnost zaměstnávat osoby se zdravotním postižením

Pro zaměstnavatele soukromého sektoru nejsou stanoveny žádné kvóty pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Pro zaměstnavatele veřejného sektoru na federální úrovni platí kvóta 3 %.

Ve Valonském regionu je pro některé veřejné regionální nebo místní instituce zavedena kvóta pro zaměstnávání postižených osob ve výši 2,5 %. Vztahuje se na veřejnou správu a instituce veřejného zájmu, jejichž pracovníci podléhají valonským zákonům, na provincie, obce a sdružení obcí a na veřejná centra sociální pomoci (CPAS), která zaměstnávají minimálně 20 zaměstnanců v přepočtu na plné úvazky.

Systém kvót je zde definován třemi nařízeními, která upravují specifické podmínky pro jednotlivé druhy institucí. Pro veřejnou správu a instituce veřejného zájmu tak např. platí, že dokud nebude stanovená kvóta splněna, musí být osobám se zdravotním postižením rezervováno 5 % nově obsazovaných míst. Pro provincie, obce a sdružení obcí je stanoveno, že ekvivalentem k zaměstnávání osob se zdravotním postižením je uzavírání smluv na práce, dodávky výrobků a služby s podniky adaptované práce ETA. Předpisy týkající se center sociální pomoci umožňují započítání jedné těžce postižené osoby (minimálně 60 %) za dvě osoby postižené méně.

Povinné kvóty nejsou obvykle dodržovány a neexistují žádné formy sankcí. Svou povinnost však plní přibližně 80 % center sociální pomoci, některá ji dokonce překračují.

6.2 Podpora zaměstnávání

Různé služby a dávky na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením a jejich udržení v zaměstnání poskytuje ve Valonském regionu především Valonská agentura pro integraci osob se zdravotním postižením AWIPH. Pomoc, kterou AWIPH zabezpečuje, je financovaná vládou Valonského regionu formou každoroční dotace této agentuře.

Finanční pomoc na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením je ve Valonském regionu poskytována především zaměstnavatelům, kteří tyto pracovníky zaměstnávají.

6.2.1 Pomoc pro zaměstnavatele

Na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením nebo na udržení postiženého pracovníka v zaměstnání slouží zaměstnavatelům především následující opatření: příspěvek na integraci, kompenzační příspěvek a/nebo úprava pracovního místa, smlouva o profesní adaptaci a příspěvek na pracovní asistenci v podniku.

Příspěvek na integraci

Příspěvek na integraci (*prime à l'intégration*) představuje úhradu 25 % mzdových nákladů zaměstnavatele (hrubé mzdy a zaměstnavatelských příspěvků na

sociální zabezpečení) až po dobu jednoho roku při zaměstnání pracovníka s přiznaným zdravotním postižením, který buď:

- nevykonával pracovní činnost minimálně po dobu šesti měsíců v průběhu devíti měsíců předcházejících zaměstnání (k období odborného vzdělávání nebo práce v podniku přizpůsobené práce ETA se nepřihlíží), nebo
- opět nastoupil do zaměstnání ke svému nebo jinému zaměstnavateli po přerušení pracovní činnosti v délce minimálně šesti měsíců, po které pobíral dávky nemocenského a invalidního pojištění nebo úrazového pojištění nebo dávky z Fondu nemocí z povolání.

Úprava pracovního místa a kompenzační příspěvek

AWIPH může částečně nebo plně hradit náklady spojené s přizpůsobením pracovních podmínek zdravotnímu postižení. Na úpravy týkající se zařízení může být poskytnuta pomoc na úpravu pracovního místa (*aménagement du poste de travail*), na úpravy týkající se organizace práce může být poskytnut kompenzační příspěvek (*prime de compensation*).

Pomoc na úpravu pracovního místa mohou získat zaměstnavatelé, kteří uzavřeli s osobami s přiznaným zdravotním postižením pracovní smlouvu nebo smlouvu o vzdělávání v podniku (smlouvu o pracovní adaptaci, učňovskou smlouvu apod.), a osoby samostatně výdělečně činné s přiznaným postižením.

Kompenzační příspěvek je poskytován v případě zaměstnání pracovníka na základě pracovní smlouvy a představuje úhradu až 50 % mzdových nákladů podniku. Je poskytován na dobu jednoho roku, může však být obnovován až po dobu 5 let.

Smlouva o profesní adaptaci

Podnik může s osobou se zdravotním postižením uzavřít smlouvu o profesní adaptaci, na základě které zabezpečuje odborné vzdělávání. Jedná se o vzdělávání prostřednictvím praxe, které se realizuje z podnětu a se souhlasem agentury AWIPH na základě individuálního programu. Agentura dohlíží na průběh vzdělávání a zasahuje v případě problémů. Smlouva se uzavírá na období maximálně 1 roku, ale může být prodloužena, nesmí však přesáhnout 3 roky. Předpokládá zkušební období jednoho měsíce.

Podnik vyplácí stážistovi odměnu, která činí v prvním roce 60 % hrubé mzdy vyplácené v podniku na danou pozici, od druhého roku 80 % této mzdy. Pokud stážista pobírá sociální dávky, dostává 60 %, popř. 80 % rozdílu mezi uvedenou mzdou a těmito dávkami. AWIPH hradí zaměstnavateli 70 % vyplácené částky.

Podnik, který vzdělávání realizuje, připravuje stážistu v souladu se svými potřebami a požadavky a navíc tak má možnost objektivně poznat možnosti postiženého pracovníka.

V případě přijetí pracovníka do zaměstnání po skončení vzdělávání může podnik získat příspěvek na integraci a eventuálně kompenzační příspěvek a pomoc na úhradu výdajů na úpravu pracovního místa.

(podrobněji viz kapitola 5 Odborné vzdělávání a příprava)

Příspěvek na pracovní asistenci v podniku

Příspěvek na pracovní asistenci v podniku (*prime au tutorat en entreprise*) je finanční dávka poskytovaná podniku, který jmenuje pracovního asistenta na podporu nově přijatého pracovníka se zdravotním postižením.

Pracovní asistent usnadňuje integraci postiženého pracovníka do pracovního týmu i v rámci podniku a zajišťuje pracovní doprovázení pracovníka, aby se adaptoval v dané profesi. Agenturu AWIPH informuje asistent o své činnosti, celkem je povinen vypracovat tři zprávy, které jsou podmínkou pro vyplacení příspěvku.

Podnik musí poskytnout asistentovi čas potřebný k plnění jeho úkolů.

Výše příspěvku činí 750 eur na jedno čtvrtletí a je poskytnut v prvních dvou čtvrtletích po přijetí nového pracovníka (celkem tedy v částce 1 500 eur na dobu 6 měsíců).

Poradenské služby

Zaměstnavatelům jsou k dispozici poradci AWIPH v oblasti pracovní integrace, kteří jim poskytují informace a poradenské služby týkající se technické pomoci, vhodné úpravy pracovního prostředí, prevence apod.

6.2.2 Pomoc pro osoby se zdravotním postižením

Profesní orientace

Profesní orientace (*orientation professionnelle*) pomáhá osobám se zdravotním postižením analyzovat jejich situaci, orientovat se na trhu práce a definovat jejich profesní plán, posuzuje šance na úspěch jejich plánů, poskytuje jim informace o různých možnostech v oblasti zaměstnání nebo vzdělávání, o jednotlivých profesích, o způsobech hledání zaměstnání, o výhledech jednotlivých povolání nebo oborů do budoucnosti apod.

Tyto služby poskytují osobám se zdravotním postižením:

- poradci nebo psychologové AWIPH,
- poradenské služby veřejných služeb zaměstnanosti Forem,
- Carrefour Emploi Formation, poradenský servis Forem a jeho partnerů (mj. AWIPH) který poskytuje všestranné informace týkající se zaměstnání a vzdělávání, trhu práce apod.,
- centra specializované profesní orientace pro osoby se zdravotním postižením,
- organizace zaměřené na pracovní integraci.

Lze také absolvovat tzv. „pilotní stáž“ v určitém povolání, v určitém oboru nebo ve světě práce jako takovém nebo „emergentní a integrační blok“, program, jehož cílem je sestavení profesního plánu, popř. období „na zkoušku“ v některém středisku schváleném AWIPH. (*viz kapitola 5 Odborné vzdělávání a příprava*)

Pilotní stáž na pracovišti

„Pilotní stáž“ na pracovišti (*stage de découverte*) představuje týdenní pobyt uchazeče v podniku, během kterého se seznámí s povoláním a požadavky na výkon práce a ověří si, zda by mu povolání vyhovovalo a zajímalo ho. Podnik nemá povinnost uzavírat se stážistou pracovní smlouvu. Stáž je bezplatná a osoba se zdravotním postižením může využít několik těchto stáží.

Stážista se musí spojit s poradcem AWIPH nebo mu musí poskytnout podporu jiný servis (např. služba doprovázení, centrum orientace, pracovní kouč), který mu

pomůže ujasnit si na jaké povolání se zaměřit. Podnik poskytne stážistovi eventuelně nutné vybavení a určí pracovníka podniku, který na něho dohlíží, hodnotí jeho adaptaci na práci a podává o tom stážistovi i delegátovi agentury zprávy. Povinností agentury je zajistit pro OZP úrazové pojištění (i pro cestu do zaměstnání) a pojištění občanské odpovědnosti za způsobenou škodu a organizovat vyhodnocování stáže.

Stáž navrhuje uchazeč, agentura AWIPH nebo jiná služba, která má uchazeče v péči v rámci profesní podpory. O účasti na stáži se uzavírá smlouva mezi klientem, agenturou AWIPH a podnikem.

Pomoc na úhradu nákladů na cesty na pracoviště

Pomoc na úhradu nákladů na cestování mezi bydlištěm a pracovištěm (*intervention dans les frais de déplacement au lieu du travail*) může být poskytnuta osobám - v zaměstnaneckém poměru i samostatně výdělečně činným, které v důsledku svého postižení narážejí na problémy, to znamená, že buď potřebují doprovod v hromadných dopravních prostředcích, nebo individuální dopravní prostředek.

Pokud osoba nemůže využívat automobil ani speciální dopravní služby, a nemůže ani být doprovázena třetí osobou, může agentura AWIPH poskytnout pomoc na úhradu nákladů za použití taxislužby.

Při cestách v hromadné dopravě s doprovodem třetí osoby kryje pomoc náklady průvodce na cesty mezi bydlištěm postiženého pracovníka a jeho pracovištěm. Nemůže však přesáhnout měsíční předplatné.

Při cestování automobilem je pomoc vypočítávána na základě ujeté vzdálenosti. Při tom se snižuje o náklady na hromadnou dopravu za stejnou vzdálenost a pomoc poskytnutou zaměstnavatelem.

Při použití taxislužby odpovídá pomoc částce vydané za jízdu snížené o částku pomoci ze strany zaměstnavatele, u osob samostatně výdělečně činných o náklady na hromadnou dopravu za stejnou vzdálenost.

Osobní asistence

Osobám se zdravotním postižením s významně omezenou samostatností je určen tzv. „rozpočet na osobní asistenci“ (*budget d'assistance personnelle - BAP*), který jim má umožnit organizovat si každodenní život a udržet se ve svém prostředí a usnadnit sociální a pracovní integraci.

Pomoc je poskytována v takových oblastech, jako je osobní péče, mobilita, domácnost, volný čas, ale může se jednat i o pomoc při pracovní činnosti mimo vlastní výrobní aktivity.

Osobní asistenty nezaměstnávají příjemci BAP přímo, ale obracejí se na různé poskytovatele těchto služeb. Pokud si to postižené osoby přejí, může jim být dán k dispozici koordinátor, který jim pomůže při výběru druhu pomoci a hledání poskytovatele a bude působit jako zprostředkovatel.

Regionální mise pro zaměstnanost

Osobám se zdravotním postižením mohou při odborné přípravě a integraci na trh práce poskytnout pomoc regionální mise pro zaměstnanost, jejichž hlavním posláním je provádění integračních a doprovodných opatření pro určité cílové skupiny, která mají vést k trvalému zaměstnání. Mezi cílové skupiny patří i osoby se zdravotním postižením, u kterých AWIPH rozhodla, že mají na tyto intervence nárok.

Kromě akcí zaměřených na odborné vzdělávání doprovázejí klienty při aktivním hledání zaměstnání (maximálně po dobu 12 měsíců), a to buď formou nabídky

vhodných služeb a podpory, nebo formou pracovní smlouvy na dobu určitou (tzv. „zaměstnání-odrazový můstek“), a zajišťují doprovod stážistů v zaměstnání s cílem zlepšit jejich integraci a stabilitu.

(podrobněji viz kapitola 5 Odborné vzdělávání a příprava)

Integrovaný program socioprofesionálního začleňování DIISP

Jak už bylo uvedeno v kapitole 5, uchazečům o zaměstnání se zdravotním postižením může být poskytnuta pomoc v rámci integrovaného programu socioprofesionálního začleňování DIISP, který realizuje Forem ve spolupráci s řadou dalších aktérů (mj. AWIPH) a který se zaměřuje na vybrané skupiny osob znevýhodněných na trhu práce. Program je poskytován maximálně po dobu 2 let a jeho cílem je umožnit těmto osobám nalézt trvalé zaměstnání.

Program nabízí účastníkům individuální doprovázení, zahrnující osobní i profesní analýzu situace a vyhodnocení potřeb účastníka, a podporu při pracovní integraci. Poradci Forem s účastníkem stanoví jednotlivé kroky a vypracují individuální návrhy na vzdělávání a zaměstnání. Po nalezení zaměstnání je v rámci programu účastníkovi poskytován dohled ze strany Forem a jeho partnerů po dobu 6 měsíců.

Účast v programu je dobrovolná a bezplatná, podmíněná uzavřením smlouvy.

6.3 Zaměstnání ve veřejném sektoru

Osoby se zdravotním postižením se mohou ucházet o zaměstnání ve veřejném sektoru a přihlásit se do výběrových řízení organizovaných různými veřejnými institucemi.

Některé instituce veřejného sektoru mají povinnost zaměstnávat určitý podíl osob se zdravotním postižením, a to ve výši 2,5 %. Mezi takové patří veřejná správa (provincie, ministerstva) a určité organizace veřejného zájmu, obce a sdružení obcí, veřejná centra sociální pomoci (podrobněji viz kapitola 6.1 Povinnosti zaměstnavatelů).

Na zdravotně postižené osoby se při přijímacím řízení vztahují stejné podmínky jako na ostatní kandidáty, nicméně k zohlednění jejich postižení je možné přijmout zvláštní praktická nebo technická opatření. Výběr kandidátů se řídí pouze jejich schopnostmi a kvalitami.

Zaměstnavatelům veřejného sektoru může být poskytnuta podpora ve formě příspěvku na pracovní asistenci, příspěvku na integraci, kompenzačního příspěvku nebo pomoci na úpravu pracovního místa.

6.4 Podpora samostatné výdělečné činnosti

Příspěvek samostatně výdělečně činným pracovníkům

Příspěvek samostatně výdělečně činným pracovníkům (*prime aux travailleurs indépendants*) může být poskytnut osobám, které zakládají živnost, nebo ji obnovují po přerušení v délce minimálně 6 měsíců z důvodu úrazu nebo nemoci, nebo se ji snaží udržet, jestliže je ohrožena v důsledku zdravotního stavu pracovníka. Měsíční výše příspěvku činí 33 % zaručeného průměrného měsíčního minima, příspěvek je poskytován maximálně po dobu jednoho roku a nelze ho opakovat.

Úprava pracovního místa

Osoba samostatně výdělečně činná může získat pomoc na úpravu pracovního místa, která kryje dodatečné náklady související se zdravotním postižením.

Náklady na cesty mezi bydlištěm a místem podnikání

Osobám samostatně výdělečně činným může být poskytnuta pomoc na úhradu nákladů na cesty mezi bydlištěm a místem podnikání (*podrobněji viz kapitola 6.2.2 Pomoc pro osoby se zdravotním postižením*).

6.5 Práce z domova

Práce z domova není předmětem žádného specifického ustanovení, ale toto opatření může být navrženo a podpořeno v rámci kompenzačních opatření (přijetí přiměřených úprav) tvořících součást individuálního plánu.

6.6 Podporované zaměstnávání

AWIPH od roku 2005 koordinuje a financuje rozvoj projektů „podpory v zaměstnání“ (*soutien dans l'emploi*), které jsou realizovány soukromými sdruženími. Základem projektů je metoda „podporovaného zaměstnávání“.

Tento program umožňuje umísťovat do zaměstnání a udržovat v zaměstnání osoby, které zpočátku nemají pracovní nebo sociální schopnosti nutné k tomu, aby v zaměstnání uspěly. Podpora je poskytována individuálně, její intenzita se řídí potřebami pracovníka i podniku a postupně se snižuje. Podpora v zaměstnání vychází z modelu „nejdřív umístění, pak vzdělávání“.

Podporu zabezpečuje pracovní kouč, odborník vyškolený v metodice programu, který poskytuje individuální a specializovanou pomoc. Je partnerem jak pro postiženého pracovníka, tak pro podnik, který pracovníka zaměstná, a slouží i jako prostředník mezi oběma subjekty. Kouč je zaměstnancem organizace zabezpečující opatření podpory v zaměstnání, při své činnosti spolupracuje s ostatními aktéry v oblasti pracovní integrace.

6.7 Sociální podniky

Valonský region se významnou měrou podílí na rozvoji sociální ekonomiky, zahrnující široké spektrum organizací různých právních forem. Veřejná správa Valonského regionu podporuje nezisková sdružení subvencemi pracovních míst. Schvaluje a subvencuje různé integrační firmy, podporuje organizace zaměřené na socioprofesní integraci a některé iniciativy veřejných center sociální pomoci. Osoby se zdravotním postižením jsou jednou ze skupin, na které se organizace sociální ekonomiky zaměřují.

Do oblasti sociální ekonomiky spadají také podniky s přizpůsobenými pracovními podmínkami, tzv. „podniky přizpůsobené práce“ ETA, zaměřující se na zaměstnávání osob, které v důsledku svého postižení nemohou pracovat v běžných podmínkách. Podniky ETA schvaluje a subvencuje agentura AWIPH. (*podrobněji viz kapitola 7. Chráněná práce*).

7. Chráněná práce

Podniky přizpůsobené práce ETA

K zaměstnávání osob, jejichž postižení jim znemožňuje - dočasně nebo trvale - pracovat v běžných podmínkách, jsou určeny tzv. „podniky přizpůsobené práce“ (*entreprises de travail adapté - ETA*), které se dříve nazývaly chráněné dílny.

Pracovní podmínky ETA jsou maximálně upraveny pro práci těchto zdravotně postižených osob. Zaměstnání v přizpůsobeném pracovním prostředí má zajistit postiženým osobám zhodnocení jejich schopností, vzdělávání i úpravu pracovních míst. Pracovníci mohou využívat služeb sociálních asistentů, ergoterapeutů, pracovníků zajišťujících pomoc, poradenství a doprovázení. V případě, že je to reálné, pomáhají osobám se zdravotním postižením s přechodem do běžných podniků.

Podniky ETA mají ze zákona stanoveno, že nesmí zaměstnávat více než 30 % zdravých zaměstnanců v přepočtu na počet pracovníků s postižením.

V podnicích ETA hrají významnou roli jak aspekty sociální, tak aspekty ekonomické. Jsou konfrontovány s kritérii rentability, kvality, výrobních lhůt apod. Mzda postižených pracovníků musí dosahovat minimálně průměrného měsíčního minimálního příjmu.

Podniky ETA spadají do sociální ekonomiky. Musí mít formu právnické osoby nebo být právnickou osobou spravovány a mít technickou, rozpočtovou a účetní samostatnost. Většina jich má formu neziskových sdružení. Nezanedbatelnou měrou participují na celkové ekonomice země.

Většina podniků ETA vyvíjí činnost jako subdodavatelé, často vykonávají tuto činnost přímo v podniku zadavatele. Řada podniků ETA provozuje vlastní výrobu. Mezi hlavní oblasti činnosti ETA patří např. balení výrobků, úklidové práce, zahradnické práce, kompletace elektrických přístrojů, tiskařské práce, práce v textilním průmyslu, práce se dřevem, s kovem apod.

Některé podniky ETA mají zřízena speciální přijímací a vzdělávací oddělení (*section d'accueil et de formation*), určená pro osoby, které přicházejí z některých speciálních vzdělávacích nebo pobytových zařízení a přestože mají určité fyzické, mentální a profesní schopnosti, potřebují určité adaptační období pro práci v podniku ETA. Tyto osoby jsou do tohoto oddělení přijaty na základě smlouvy o profesní adaptaci.

Zdrojem finančních prostředků podniků jsou kromě příjmů z ekonomické činnosti především subvence agentury AWIPH, která přispívá zejména na odměňování, ale i na údržbu, na provoz přijímacího a vzdělávacího oddělení a na investice. Odměňování postižených pracovníků subvencuje AWIPH s přihlédnutím ke ztrátě výkonnosti každého pracovníka, v průměru ve výši 60 %, odměňování řídicích a odborných pracovníků přibližně ve výši 40 %.

Na pracovníka, který v přizpůsobených pracovních podmínkách pracuje po dobu minimálně 6 měsíců a přejde do běžného zaměstnání, může nový zaměstnavatel dostat příspěvek na integraci.

8. Statistické údaje

Je obtížné shromáždit statistické údaje o osobách se zdravotním postižením ať ve Valonském regionu, tak v Belgii celkově. Neexistuje oficiální databáze těchto dat, protože nikdy neproběhlo sčítání této populace, v jednotlivých regionech Belgie navíc ani neexistují identická kritéria pro stanovení stupně postižení. Data uvedená v této kapitole slouží tedy pouze pro ilustraci situace v dané oblasti.

Údaje uvedené v následujících tabulkách č. 1 a 2 vycházejí z šetření Vědeckého institutu veřejného zdraví ISP týkajících se zdravotního stavu z let 1997, 2001, 2004 a 2008.

Tabulka č. 1 **Podíl populace všech věkových kategorií s jedním nebo větším počtem dlouhodobého onemocnění nebo se zdravotním postižením (v %)**

	1997	2001	2004	2008
Valonsko	26,7	28,7	28,4	28,3
Vlámsko	23,1	23,4	21,1	26,7
Brusel	25,8	25,3	24,6	30,5
Belgie	24,6	25,3	23,8	27,6

Tabulka č. 2 **Podíl populace ve věku 15 let a starší s trvalým omezením v každodenních aktivitách z důvodu dlouhodobého onemocnění nebo zdravotního postižení (v %)**

	1997	2001	2004	2008
Valonsko	10,4	11,9	12,7	10,4
Vlámsko	6,8	8,2	6,6	9,0
Brusel	9,4	9,6	9,8	9,0
Belgie	8,2	9,5	8,9	9,5

Údaje v tabulce č. 3 ukazují podíl dospělé populace Valonského regionu, které byla úředně přiznána invalidita nebo zdravotní postižení. Údaje se týkají roku 2009.

Tabulka č. 3 **Dospělá populace s úředně přiznanou invaliditou nebo zdravotním postižením**

	počet	podíl
muži	90 815	7,0
ženy	116 169	8,2
18-24 let	3 885	1,3
25-34 let	9 288	2,2
35-44 let	18 020	3,6
45-54 let	29 454	5,9
55-64 let	42 586	10,2
65-74 let	39 565	14,4
75 let a více	64 186	22,0
celkem	206 984	7,6

Zdroj dat: SPF Sécurité sociale - Direction générale Personnes handicapées. Výpočty IWEPs

Údaje agentury AWIPH ukazují v tabulce č. 4 počet příjemců nejdůležitějších podpor k zaměstnávání osob se zdravotním postižením v běžném pracovním prostředí a v oblasti chráněné práce v letech 2005-2009.

Tabulka č. 4 **Podpory k zaměstnávání osob se zdravotním postižením financované regionálními fondy**

	počet poživatelů podpor k zaměstnávání v běžném prostředí		počet poživatelů podpor k zaměstnávání v oblasti chráněné práce
	příspěvku na integraci	kompensačního příspěvku	
2005	297	2 001	5 647
2006	339	2 328	5 715
2007	358	2 516	5 789
2008	396	2 623	5 981
2009	363	2 784	5 772

Zdroj: AWIPH

Prameny

VALONSKO. 6 avril 1995. *Décret relatif à l'intégration des personnes handicapées*. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: http://www.awiph.be/pdf/AWIPH/handicap_Belgique/decret_6_avril_1995.pdf

Le décret du 6 avril 1995. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: http://www.awiph.be/AWIPH/handicap_Belgique/decret_6_avril_1995/index.html

Cadre légal. In: Stop-discrimination [online]. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.stop-discrimination.be/fr/cadre.php>

La loi anti-discrimination du 10 mai 2007. In: Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme [online]. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.diversite.be/?action=onderdeel&onderdeel=63&titel=>

Travail et handicap. In: Le FOREM - Office wallon de la formation professionnelle et de l'emploi [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: <http://www.leforem.be/particuliers/conseils/profil/travail-handicap.html>

Missions. In: Le FOREM - Office wallon de la formation professionnelle et de l'emploi [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: <http://www.leforem.be/endirect/leforemendetail/missions/missions.html>

Fonctionnement des Carrefours Emploi Formation. In: Le FOREM - Office wallon de la formation professionnelle et de l'emploi [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: <http://www.leforem.be/partenaires/actions/fonctionnement-des-carrefour-emploi-formation.html>

Dispositif intégré d'insertion socioprofessionnelle (DIISP). In: Le FOREM - Office wallon de la formation professionnelle et de l'emploi [online]. [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://www.leforem.be/particuliers/chercher/etreaccompagne/dispositifs/dispositif-integre-d-insertion-socioprofessionnelle.html>

Le Dispositif Intégré d'Insertion Socioprofessionnelle In: Comité Subrégional de l'Emploi et de la Formation de Huy-WaremmeAWIPH [online]. [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://www.csefhw.be/content/default.asp?id=129>

Les missions régionales. In: Département de l'Emploi et de la Formation professionnelle [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: http://emploi.wallonie.be/themes/socio/Missions_regionales.htm

Reconnaissance du handicap. In: Securitesociale.be [online]. [cit. 2011-11-14]. Dostupné z: https://www.socialsecurity.be/CMS/fr/citizen/displayThema/private_life/PRITH_8/PRITH_8_1.xml

VERMEESCH, Catherine. *INAMI - Task Force incapacité de travail*. Bruxelles: Fédération des Entreprises de Belgique. [cit. 2012-01-27]. Dostupné z: http://vbo-feb.be/media/uploads/public/custom/Dossier/Laboursocialsecurity/INAMI_TaskForceincapacitetravail_CV1.pdf

VALONSKO. 18 décembre 2003. - Arrêté du gouvernement wallon portant le code de la fonction publique wallonne. In: Wallex [online]. [cit. 2012-03-16].
Dostupné z: [HTTP://WALLEX.WALLONIE.BE/INDEX.PHP?DOC=5255](http://WALLEX.WALLONIE.BE/INDEX.PHP?DOC=5255)

VALONSKO. 27 mai 2009. Arrêté du gouvernement wallon relatif à l'emploi des travailleurs handicapés dans les provinces, les communes et les associations de communes. In: Wallex [online]. [cit. 2012-03-16].
Dostupné z: <http://wallex.wallonie.be/index.php?doc=14978&rev=15575-8924>

VALONSKO. 4 mars 1999. - Arrêté du gouvernement wallon fixant le nombre de personnes handicapées que les centres publics d'aide sociale doivent occuper. In: Wallex [online]. [cit. 2012-04-17].
Dostupné z: <http://wallex.wallonie.be/index.php?doc=454&rev=442-336>

L'Intégration Professionnelle des Personnes Handicapées : Obligations et quotas d'emploi. Quelle(s) réalité(s). In: A.S.P.H. asbl [online]. [cit. 2011-11-10]. Dostupné z: <http://www.asph.be/NR/rdonlyres/7CD11D5B-6EB6-4713-B960-3B2ECADAFBCE/0/ASPH200714quotasetobligationsPHidadoc.pdf>

L'emploi des travailleurs handicapés dans les provinces, communes et CPAS. In: Groupe parlementaire cdH [online]. [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.cdh-wallonie.be/notre-action-au-pw/questions-oraales/l2019emploi-des-travailleurs-handicapes-dans-les-provinces-communes-et-cpas/?searchterm=None>

Orientation professionnelle. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2011-11-10]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/orientation_professionnelle/index.html

Formation professionnelle en centre agréé par l'AWIPH. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/formation_professionnelle_centre_awiph/index.html

Les centres de formation professionnelle en région wallonne. Charleroi: AWIPH 2010. [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://www.awiph.be/pdf/documentation/publications/informations_particulieres/centres_formation_professionnelle.pdf

Contrat d'adaptation professionnelle. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/contrat_adaptation_professionnelle/index.html

Accompagnement pédagogique. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/apprendre_etudier/accompagnement+pedagogique.html

Communauté française en Région wallonne - Contrat d'adaptation professionnelle pour les personnes handicapées (AWIPH). In: Service public fédéral Emploi, Travail et Concertation sociale [online]. [cit. 2012-02-20].
Dostupné z: <http://www.emploi.belgique.be/defaultTab.aspx?id=23676>

Prime à l'intégration. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/prime_integrations/index.html

Maintien à l'emploi (prime de compensation et aménagement de poste de travail en entreprise). In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/maintien_a_l_emploi/index.html

Stage de découverte. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/stage_de_decouverte/index.html

Prime au tutorat en entreprise. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/prime_au_tutorat/index.html

BAP - Budget d'Assistance Personnelle. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/etre_autonome/bap.html

Recrutement dans les services publics. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/recrutement_services_publics/index.html

Prime aux travailleurs indépendants In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/prime_travailleurs_independants/index.html

Aménagement du poste de travail pour les travailleurs indépendants. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/amenagement_poste_travailleurs_independants/index.html

Intervention dans les frais de déplacement au lieu du travail. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/intervention_frais_deplacement/index.html

Le handicap en Belgique. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: http://www.awiph.be/questions/infos_conseils/mari+avc.html

Le thiniheid. In: Thiniheid [online]. [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.thiniheid.be/site/index.php?id_surf=&idcat=63&quellePage=999&surf_lang=fr&id_menu=58

Economie sociale. In: Portail de la Wallonie [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: <http://www.wallonie.be/fr/informations-generales/pratique/f-a-q/faq-entreprises/economie-sociale/index.html>

Les entreprises de travail adapté en Région wallonne. Charleroi: AWIPH 2010 [cit. 2012-01-09]. Dostupné z: http://www.awiph.be/pdf/documentation/publications/informations_particulieres/entreprises_travail_adapte_2010.pdf

Entreprises de travail adapté In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: [cit. 2012-01-09]. Dostupné z: http://www.awiph.be/integration/se_former_travailler/entreprises_travail_adapte/index.html

Population souffrant de maladies, d'affections de longue durée ou de handicaps. In: IWEPS [online]. [cit. 2012-02-21]. Dostupné z: <http://www.iweps.be/population-souffrant-de-maladies-daffections-de-longue-dur%C3%A9e-ou-de-handicaps>

Population de 15 ans et plus ayant en permanence des limitations dans ses activités quotidiennes. In: IWEPS [online]. [cit. 2012-02-21]. Dostupné z: <http://www.iweps.be/population-de-15-ans-et-plus-ayant-en-permanence-des-limitations-dans-ses-activit%C3%A9s-quotidiennes>

Population adulte ayant une invalidité ou un handicap. In: IWEPS [online]. [cit. 2012-02-21]. Dostupné z: <http://www.iweps.be/population-adulte-ayant-une-invalidit%C3%A9-ou-un-handicap>

Aides à l'emploi des personnes handicapées financées par les Fonds régionaux. In: IWEPS [online]. [cit. 2012-02-21]. Dostupné z: <http://www.iweps.be/aides-%C3%A0-l%E2%80%99emploi-des-personnes-handicap%C3%A9es-financ%C3%A9es-par-les-fonds-r%C3%A9gionaux>

Ateliers socioprofessionnels de l'AWIPH. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2012-02-21]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: http://www.awiph.be/AWIPH/projets_nationaux/ateliers_socioprofessionnels/ateliers+socioprofessionnels.html

Ateliers socioprofessionnels. Catalogue 2009-2013. Charleroi: AWIPH. [cit. 2012-02-21]. Dostupné z: http://www.awiph.be/pdf/AWIPH/projets_nationaux/ateliers_socioprofessionnels/Catalogue_ateliers_socioprofessionnels_2007-2013_AWIPH.PDF

Success Network, Belgium. In: Eurofond [online]. [cit. 2011-09-21]. Dostupné z: <http://www.eurofound.europa.eu/areas/socialcohesion/egs/cases/be005.htm>

Gateway. In: Gateway [online]. [cit. 2012-01-25]. Dostupné z: <http://www.gateway2at.org/>

Ergojob. In: Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées [online]. [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: http://www.awiph.be/AWIPH/projets_nationaux/ergojob/ergojob.html

Informace získané na základě korespondence s Valonskou agenturou pro integraci osob se zdravotním postižením AWIPH (leden-únor 2012)

Přílohy

Příklady dobré praxe

Socioprofesionální dílny AWIPH

Pro organizace soukromého i veřejného sektoru, které zaměstnávají nebo chtějí zaměstnávat osoby se zdravotním postižením, organizuje AWIPH socioprofesionální dílny. Program dílen vznikl v rámci programů financovaných z Evropského sociálního fondu.

Cílem těchto dílen je měnit pohled na problematiku zdravotního postižení v práci a přinášet konkrétní odpovědi na různé otázky v oblasti pracovní integrace postižených osob. Program dílen je založen na interaktivním, teoreticky i prakticky zaměřeném přístupu, s praktickými příklady a seznamováním s nástroji k usnadnění socioprofesionální integrace postižených osob. Účast je bezplatná.

AWIPH nabízí 13 dílen, zaměřených na následující témata: zkušenosti s pracovníkem, který se stal postiženým (vyrovnávání se se situací), úpravy pracoviště, bezbariérovost pracovního prostředí, úrazy lebky, intelektuální, zrakové a sluchové postižení, psychologické problémy a chronická onemocnění z hlediska zaměstnání, zhodnocování a podporování schopností postižených osob, deontologie a etika ve vztahu k postiženým osobám, pracovní asistence v podniku, přeřazení na jinou práci v důsledku onemocnění nebo úrazu.

Valonská síť úspěchů

Cílem projektu Valonská síť úspěchů (*Réseau Wallon des réussites*), který inicioval ministr sociálních věcí a zdravotnictví valonského regionu Thierry Detienne, je propojení zdravotně postižených uchazečů o zaměstnání s perspektivními zaměstnavateli, kteří chtějí osoby se zdravotním postižením zaměstnat.

V praxi je tato iniciativa realizována prostřednictvím internetových stránek obsahujících nabídky zaměstnání, volná pracovní místa, informace týkající se zaměstnávání a také diskuzní fórum pro výměnu zkušeností.

Tento program je zaměřen na potřeby zdravotně postižených lidí, kteří se chtějí zapojit do pracovního života, ale kterým chybí kvalifikace nebo sebevědomí. Poukazuje také na nepochopení a předsudky zaměstnavatelů v souvislosti se zaměstnáváním osob s postižením. Ve snaze minimalizovat nejistotu mezi uchazeči s postižením nabízí program služby pracovního kouče z řad dobrovolníků. Současně také poskytuje informace zaměstnavatelům o výhodách při zaměstnávání osob s postižením s tím, že upozorňuje spíše na jejich dovednosti a schopnosti než na jejich postižení.

Hlavním cílem programu je pracovní integrace osob s postižením. Stránky, které provozuje asociace „Handiplus“, jsou určeny převážně pro zaměstnavatele a osoby s postižením, kteří bydlí ve Valonském regionu a Bruselu. Síť nabízí kromě pomoci při zprostředkování práce také online fórum pro zdravotně postižené, kteří chtějí pracovat na běžném trhu práce, aby se mezi sebou navzájem podporovali a vyměňovali si své zkušenosti.

Síť úspěchů a asociace Handiplus nabízejí na internetové stránce www.touspouremploi.be následující služby:

- rozesílání životopisů (CV) do pěti minut,
- možnost ucházet se o zaměstnání, které odpovídá osobním kritériím uchazeče,
- poskytování a zasílání pravidelných informací o zaměstnáních, která vyhovují profilu uchazeče,

- pravidelné zasílání informací týkajících se uchazeče o práci a nabídka tréninkových programů a poradenství.

Na webových stránkách se mohou lidé zaregistrovat jako dobrovolní pracovní kouči a sdílet své profesní zkušenosti se zdravotně postiženými uchazeči o práci nebo s těmi, kteří práci našli, ale ještě potřebují pracovního poradce.

Mezi další služby, které systém nabízí, patří:

- přístup ke vzdělávání a službám pracovního kouče pro již přijaté kandidáty,
- vstupní orientace v zaměstnání a uvedení do zaměstnání pro úspěšné kandidáty,
- interaktivní nástroje a informační kampaně pro podniky o zaměstnávání zdravotně postižených osob a k povzbuzování jejich ochoty takové osoby zaměstnat,
- poskytování poradenství pro veřejné činitele o významu vytváření přátelštější politiky vůči zdravotně postiženým osobám,
- poskytování informací pro uchazeče i podniky o legislativě, vzdělávání a výcviku, o organizacích poskytujících pracovní koučink postiženým osobám na pracovišti, o technické, administrativní a finanční pomoci a dalších relevantních nástrojích.

Hlavním přínosem výše uvedené iniciativy je cílené propojení zdravotně postižených uchazečů, firem ochotných zaměstnat postižené osoby a také zaměstnanců, kteří mají zájem na dobrovolné bázi nabídnout osobám s postižením služby pracovního koučinku, a to buď při hledání práce, nebo již na konkrétním pracovišti.

Projekt Gateway

Projekt Gateway má za cíl usnadňovat a podporovat využívání technických pomůcek pro osoby se zdravotním postižením, které začínají studia 3. cyklu nebo vstupují do světa práce. V rámci projektu byly vytvořeny webové stránky, které seznamují postižené osoby, pedagogy i zaměstnavatele s dostupnými technickými pomůckami a obsahují i další informace týkající se vzdělávání a zaměstnání. Jsou zde umístěny informace pro pedagogy a zaměstnavatele týkající se různých druhů zdravotního postižení, možností odstraňování překážek na pracovišti, legislativy, zdrojů financování apod. Stránky také uvádějí pozitivní příklady pracovníků využívajících technické pomůcky při studiu a v zaměstnání. Projekt GATEWAY je spolufinancovaný z programu Leonardo da Vinci.

Projekt Ergojob

Egojob je evropský projekt, jehož cílem je podpora přizpůsobování pracovních podmínek pro osoby se zdravotním postižením.

V rámci projektu byla a do roku 2013 ještě bude realizována řada opatření:

- zapojení ergonomy, jehož úkolem je především spolupracovat s pracovníky v oblasti pracovní integrace při hledání řešení ve složitých situacích, které vyžadují vypracování speciálních expertiz, propojení různých aktérů, dlouhodobější řízení daného procesu apod., a pomáhat v určitých situacích při realizaci opatření,
- rozvoj spolupráce se specializovanými servery, pokud je třeba jejich odborného posouzení,
- formalizace metodik, které vyvíjejí různí odborníci na integraci osob se zdravotním postižením, k lepšímu podchycení určitých situací,

- předávání informací a poznatků aktérům v terénu jednak vytvářením databáze dobrých praxí, jednak vzděláváním terénních pracovníků.

Partnerem v rámci projektu je především asociace Plain-Pied, která se podílela na koncepci.

Výkladový slovník

Carrefours Emploi Formation: poradenský servis Valonského úřadu odborného vzdělávání a zaměstnanosti Forem a jeho partnerů (mj. AWIPH), který poskytuje všestranné informace a služby týkající se zaměstnání a vzdělávání.

Emergentní a integrační blok - *module d'urgence et d'insertion*: program, jehož cílem je sestavení profesního plánu. Zahrnuje bilanční diagnostiku, seznamování se s profesemi a vyjasňování profesního plánu. Program je součástí vzdělávání ve střediscích odborného vzdělávání AWIPH.

Chráněná práce - Ve Valonsku existují tzv. „podniky přizpůsobené práce“, určené k zaměstnávání osob, jejichž postižení jim znemožňuje pracovat v běžných pracovních podmínkách, viz: Podniky přizpůsobené práce

Integrovaný program socioprofesionního začleňování - *dispositif intégré d'insertion socioprofessionnelle - DIISP*: program, který realizuje Forem ve spolupráci s řadou dalších aktérů (mj. AWIPH) a který se zaměřuje na vybrané skupiny osob znevýhodněných na trhu práce. Cílem programu je umožnit těmto osobám nalézt trvalé zaměstnání. Program nabízí individuální doprovázení a podporu při pracovní integraci. Je poskytován maximálně po dobu 2 let.

Kompenzační příspěvek - *prime de compensation*: jedna z forem pomoci k úhradě nákladů na přizpůsobení pracovních podmínek zdravotnímu postižení. Kompenzační příspěvek může být poskytnut na úpravy týkající se organizace práce v případě zaměstnání pracovníka na základě pracovní smlouvy a představuje úhradu až 50 % mzdových nákladů podniku. Je poskytován na dobu jednoho roku, může však být obnovován až po dobu 5 let, viz též Úprava pracovního místa.

Národní institut nemocenského a invalidního pojištění - *Institut national d'assurance maladie invalidité INAMI*: federální instituce spravující povinné nemocenské a invalidní pojištění.

Oficiální belgická nomenklatura zdravotních postižení - *Barème officiel belge des incapacités*: kritéria pro posuzování zdravotního postižení, která používá mj. Valonská agentura pro integraci osob se zdravotním postižením AWIPH pro opatření na podporu pracovní integrace osob se zdravotním postižením.

Osobní asistence - *assistance personnelle*: viz: Rozpočet na osobní asistenci

Pedagogický doprovod - *accompagnement pédagogique*: služby poskytované studentům v rámci terciálního vzdělávání a vzdělávání dospělých ke zmírnění dopadů zdravotního postižení. Jsou určeny osobám starším 18 let a vztahují se výhradně na dobu mimo vyučovací proces. Jejich úkolem je vysvětlovat studentovi látku, jiným

způsobem formulovat informace, které nepochopil správně, a pomáhat mu, aby se udržel na požadované úrovni.

Pilotní stáž - *stage de découverte*: týdenní pobyt uchazeče v podniku, během kterého se seznámí s povoláním a požadavky na výkon práce a ověří si, zda by mu povolání vyhovovalo a zajímalo ho. Stáž je bezplatná a osoba se zdravotním postižením může využít několik těchto stáží.

Podniky přizpůsobené práce - *entreprises de travail adapté - ETA*, (dříve chráněné dílny): zařízení určená k zaměstnávání osob, jejichž postižení jim znemožňuje pracovat v běžných podmínkách. Vedle aspektů sociálních zde hrají významnou roli i aspekty ekonomické. ETA spadají do sociální ekonomiky. Nesmí zaměstnávat více než 30 % zdravých zaměstnanců v přepočtu na počet pracovníků s postižením.

„Podpora v zaměstnání“ - *soutien dans l'emploi*: projekty realizované soukromými sdruženími na základě metody podporovaného zaměstnávání. AWIPH od r. 2005 koordinuje a financuje rozvoj těchto projektů.

Podporované zaměstnávání: viz „Podpora v zaměstnání“

Pomoc na úhradu nákladů na cesty na pracoviště - *intervention dans les frais de déplacement au lieu du travail*: pomoc, která může být poskytnuta na cestování mezi bydlištěm a pracovištěm osobám v zaměstnaneckém poměru nebo samostatně výdělečně činným, které v důsledku svého postižení narážejí na problémy, to znamená, že buď potřebují doprovod v hromadných dopravních prostředcích, nebo individuální dopravní prostředek. Pokud osoba nemůže využívat automobil ani speciální dopravní služby, a nemůže být ani doprovázena třetí osobou, může agentura AWIPH poskytnout pomoc na úhradu nákladů za použití taxislužby.

Povinný podíl - *quotas (kvóty) nebo obligation d'emploi (povinnost zaměstnávat osoby se zdravotním postižením)*: Pro zaměstnavatele soukromého sektoru nejsou stanoveny žádné kvóty pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Pro zaměstnavatele veřejného sektoru na federální úrovni platí kvóta 3 %. Ve Valonském regionu je pro některé veřejné regionální nebo místní instituce zavedena kvóta 2,5 %. Ta se vztahuje na veřejnou správu a instituce veřejného zájmu, jejichž pracovníci podléhají valonským zákonům, na provincie, obce a sdružení obcí a na veřejná centra sociální pomoci, která zaměstnávají minimálně 20 zaměstnanců v přepočtu na plné úvazky.

Pracovní asistence - *tutorat*: viz Příspěvek na pracovní asistenci v podniku

Pracovní rehabilitace - *réhabilitation professionnelle, réadaptation professionnelle, réorientation professionnelle*: Opatření pracovní rehabilitace zabezpečují střediska vzdělávání schválená agenturou AWIPH. Pracovní rehabilitace může být poskytnuta jako dávka Národního institutu nemocenského a invalidního pojištění INAMI, který na federální úrovni spravuje povinné nemocenské a invalidní pojištění. INAMI financuje pracovní rehabilitaci osob jím uznaných za invalidní formou finančních příspěvků vzdělávacím střediskům AWIPH.

Profesní orientace - *orientation professionnelle*: pomáhá osobám se zdravotním postižením orientovat se na trhu práce, definovat profesní plán, poskytuje jim informace o různých možnostech v oblasti vzdělávání apod. Tyto služby poskytují osobám se zdravotním postižením různí aktéři, především poradci AWIPH, poradenské služby Forem, servis Carrefour Emploi Formation, centra specializované profesní orientace pro osoby se zdravotním postižením.

Příspěvek na integraci - *prime à l'intégration*: úhrada 25 % mzdových nákladů zaměstnavatele až po dobu jednoho roku při zaměstnání pracovníka s přiznaným zdravotním postižením, který buď nevykonával pracovní činnost minimálně po dobu šesti měsíců v průběhu devíti měsíců předcházejících zaměstnání (k období odborného vzdělávání nebo práce v podniku přizpůsobené práce ETA se nepřihlíží), nebo opět nastoupil do zaměstnání ke svému nebo jinému zaměstnavateli po přerušení pracovní činnosti v délce minimálně šesti měsíců, po které pobíral dávky nemocenského a invalidního pojištění nebo úrazového pojištění nebo dávky z Fondu nemocí z povolání.

Příspěvek na pracovní asistenci v podniku - *prime au tutorat en entreprise*: finanční dávka poskytovaná podniku, který jmenuje pracovního asistenta na podporu nově přijatého pracovníka se zdravotním postižením. Pracovní asistent usnadňuje integraci postiženého pracovníka do pracovního týmu i v rámci podniku a zajišťuje pracovní doprovázení pracovníka, aby se adaptoval v dané profesi. Výše příspěvku činí 750 eur na jedno čtvrtletí a je poskytnut v prvních dvou čtvrtletích po přijetí nového pracovníka.

Příspěvek samostatně výdělečně činným pracovníkům - *prime aux travailleurs indépendants*: může být poskytnut osobám, které zakládají živnost, nebo ji obnovují po přerušení v délce minimálně 6 měsíců z důvodu úrazu nebo nemoci, nebo se ji snaží udržet, jestliže je ohrožena v důsledku zdravotního stavu pracovníka. Měsíční výše příspěvku činí 33 % zaručeného průměrného měsíčního minima, příspěvek je poskytován maximálně po dobu jednoho roku a nelze ho opakovat.

Regionální mise pro zaměstnanost - *Missions régionales pour l'emploi* - tzv. „Mires“: právnické osoby, jejichž hlavním posláním je provádění integračních a doprovodných opatření pro určité cílové skupiny, která mají vést k trvalému zaměstnání. Mezi cílové skupiny patří i osoby se zdravotním postižením, u kterých AWIPH rozhodla, že mají na tyto intervence nárok. Regionální mise podporují integraci do trvalého zaměstnání prostřednictvím akcí odborného vzdělávání, doprovázejí klienty při aktivním hledání zaměstnání, a to buď formou nabídky vhodných služeb a podpory, nebo formou pracovní smlouvy na dobu určitou (tzv. „zaměstnání-odrazový můstek“ - „*emploi-tremplin*“), a zajišťují doprovod stážistů v zaměstnání.

Rozpočet na osobní asistenci - *budget d'assistance personnelle* - BAP: je určen osobám se zdravotním postižením s významně omezenou samostatností. Má jim umožnit organizovat si každodenní život a udržet se ve svém prostředí a usnadnit sociální i pracovní integraci. Pomoc je poskytována v takových oblastech, jako je osobní péče, mobilita, domácnost, volný čas, ale může se jednat i o pomoc při pracovní činnosti mimo vlastní výrobní aktivity. Osobní asistenty nezaměstnávají příjemci BAP přímo, ale obrazejí se na různé poskytovatele těchto služeb. Může jim být dán k dispozici koordinátor, který jim pomůže při výběru druhu pomoci a hledání poskytovatele a bude působit jako zprostředkovatel.

Sociální ekonomika - *économie sociale*: Valonský region se významnou měrou podílí na rozvoji sociální ekonomiky. Veřejná správa Valonského regionu podporuje nezisková sdružení subvencemi pracovních míst. Schvaluje a subvencuje různé integrační firmy, podporuje mj. organizace zaměřené na socioprofesionální integraci. Osoby se zdravotním postižením jsou jednou ze skupin, na které se organizace sociální ekonomiky zaměřují.

Do oblasti sociální ekonomiky spadají také podniky přizpůsobené práce ETA, které se zaměřují na zaměstnávání osob, které v důsledku svého postižení nemohou pracovat v běžných podmínkách.

Smlouva o profesní adaptaci - (*contrat d'adaptation professionnelle*): smlouva mezi osobou se zdravotním postižením a podnikem za souhlasu agentury AWIPH o vzdělávání prostřednictvím praxe. Podmínkou je, aby stážista neměl kvalifikaci nebo pracovní zkušenost uplatnitelnou přímo na trhu práce a aby měl dobré vyhlídky, že v daném povolání uspěje. Tuto smlouvu uzavírají postižené osoby pouze tehdy, pokud běžná vzdělávací opatření nejsou vhodná. Smlouva se uzavírá na období maximálně 1 roku, ale může být prodloužena, nesmí však přesáhnout 3 roky. Předpokládá zkušební období jednoho měsíce.

Střediska odborného vzdělávání - *Centres de Formation Professionnelle*: vzdělávací zařízení schválená a financovaná agenturou AWIPH, jejichž posláním je připravovat osoby se zdravotním postižením na pracovní integraci v běžných pracovních podmínkách. Jsou zaměřená na osoby, které nejsou schopné absolvovat vzdělávání v běžných vzdělávacích zařízeních.

Úprava pracovního místa - *aménagement du poste de travail*: zaměstnavatelé, kteří uzavřeli s osobami s přiznaným zdravotním postižením pracovní smlouvu nebo smlouvu o vzdělávání v podniku (smlouvu o pracovní adaptaci, učňovskou smlouvu apod.), a osoby samostatně výdělečně činné s přiznaným postižením mohou získat pomoc na úpravu pracovního místa k úhradě nákladů na úpravy zařízení provedené v rámci přizpůsobování pracovních podmínek zdravotnímu postižení, viz též: Kompenzační příspěvek

Valonská agentura pro integraci osob se zdravotním postižením - *Agence Wallonne pour l'intégration des Personnes handicapées - AWIPH*: veřejná instituce pověřená prováděním politiky valonské vlády ve prospěch osob se zdravotním postižením. V oblasti zaměstnanosti osob se zdravotním postižením poskytuje agentura dávky a služby na podporu zaměstnávání a vzdělávání osob se zdravotním postižením, schvaluje a subvencuje zařízení, která osoby se zdravotním postižením zaměstnávají, vzdělávají a doprovázejí, a poskytují těmto zařízením poradenské služby.

Valonský úřad odborného vzdělávání a zaměstnanosti - *Office wallon de la formation professionnelle et de l'emploi - Forem*: hlavní aktér v oblasti veřejných služeb zaměstnanosti a odborného vzdělávání Valonského regionu.

Zdravotní postižení - osoba se zdravotním postižením - *personne handicapée*: V Belgii neexistuje jednotná definice zdravotního postižení. Ve Valonském regionu bylo zákonem z 6. dubna 1995, který se týká integrace osob se zdravotním postižením a který aplikuje AWIPH, stanoveno, že pro tyto účely je za osobu se zdravotním postižením považována každá nezletilá nebo zletilá osoba s významným omezením možností

sociální nebo pracovní integrace v důsledku zhoršení duševních, smyslových nebo fyzických schopností, které vyžaduje intervenci ze strany společnosti.

„Zaměstnání-odrazový můstek“ - „*emploi-tremplin*“: forma podpory pracovní integrace poskytované regionálními misemi pro zaměstnanost, viz Regionální mise pro zaměstnanost